

Πορεία και συνάντηση

ANTHONY BLOOM

Πορεία και συνάντηση

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΓΝΗΣΙΟΤΗΤΑ

Μετάφραση: Ελένη Γκανούρη
Επιμέλεια έκδοσης: Βασίλης Αργυριάδης

Ἐν πλῶ

Τίτλος πρωτοτύπου: *Meditations on a Theme*
© Anthony Bloom, 2003.

Αυτή η μετάφραση δημοσιεύεται κατόπιν συμφωνίας
με τη *Bloomsbury Publishing Plc.*

© (Για την ελληνική γλώσσα) Εκδόσεις Έν πλώ
Κολοκοτρώνη 49, Αθήνα 105 60
Τηλ.: 210 3226343 - Fax: 210 3221238
e-mail: info@enploeditions.gr
www.enploeditions.gr
www.facebook.com/enploeditions.gr

Α΄ έκδοση: Φεβρουάριος 2017

ISBN: 978-960-9550-96-3

Περιεχόμενα

Έτοιμοι για δράση
«Ζωστείτε την αλήθεια...»

9

Η πορεία

Η ιστορία του Βαρτίμαίου

47

Η παραβολή του τελώνη και του Φαρισαίου

73

Η ιστορία του Ζακχαίου

101

Η παραβολή του ασώτου

127

Οι παραβολές για την Κρίση

153

Η συνάντηση

Η Ανάσταση και ο Σταυρός

195

Έτοιμοι για δράση «Ζωστείτε την αλήθεια...»

Αντίθετα απ' ό,τι σκέπτονται πολλοί ή πιστεύουν, μια περίοδος πνευματικής προσπάθειας (στη διάρκεια, ας πούμε, της Μεγάλης Σαρακοστής ή σε μια ευκαιρία περισυλλογής) είναι περίοδος χαράς, γιατί ο χρόνος αυτός είναι χρόνος επιστροφής. Είναι μια περίοδος για ξαναζωντάνεμα. Είναι ο χρόνος που μπορεί να δώσει την ευκαιρία ν' αποτινάξουμε από μέσα μας καθετί το φθαρμένο και νεκρό, ακριβώς για να μπορέσουμε να ζήσουμε. Και μάλιστα να ζήσουμε μια ζωή πλατιά, συνειδητή και έντονη για την οποία και είμαστε πλασμένοι.

Αν δεν αξιωθούμε να νιώσουμε αυτού του είδους τη χαρά, θα οδηγηθούμε σε μια τερατώδη και βλάσφημη γελοιογραφία της, πράγμα που γίνεται όταν στο όνομα του Θεού κάνουμε τη ζωή μας μαρτύριο· ένα μαρτύριο και για μας τους ίδιους και για κείνους που καλούνται να πληρώσουν τις συνέπειες της κάθε άστοχης προσπάθειάς μας για αγιότητα.

Ίσως φανεί παράξενο, αλλά αυτή η αντίληψη

της χαράς, συνδυασμένη με την εντατική προσπάθεια, με την άσκηση και με τον σκληρό αγώνα, είναι εκείνη που ζωογονεί όχι μόνο την πνευματική μας ζωή, αλλά και τη ζωή της Εκκλησίας, τη ζωή του Ευαγγελίου. Και αποτελεί την προϋπόθεση για την κατάκτηση της Βασιλείας του Θεού: γιατί η Βασιλεία του Θεού δεν είναι κάτι που δίνεται, αλλά κάτι που κατακτιέται!

Δεν δίνεται σ' εκείνους, που αβασάνιστα ή νωχελικά την περιμένουν να τους έρθει. Και γι' αυτούς βέβαια, σίγουρα θα 'ρθει. Θα έρθει όμως «καταμεσής της νύχτας». Θα έρθει σαν κρίση του Θεού, σαν τον κλέφτη που μας βρίσκει στον ύπνο, σαν τον νυμφίο που έρχεται όταν οι μωρές παρθένες κοιμούνται. Βέβαια, αυτός κάθε άλλο παρά είναι ο τρόπος για να περιμένουμε τη Βασιλεία του Θεού και την Κρίση.

Πρέπει να ξαναβρούμε τον σωστό τρόπο, αντλώντας από τα τριςβαθια της ψυχής μας, για να ξαναανιώσουμε τη χαρούμενη προσδοκία της ώρας του Κυρίου, παρά το γεγονός ότι έχουμε χάσει τη συνήθεια να κάνουμε κάτι τέτοιο και παρά το ότι γνωρίζουμε πολύ καλά πως η ώρα αυτή θα είναι και ώρα Κρίσης.

Ο ερχομός

Ας μη μας εκπλήσσει το γεγονός ότι στην Εκκλησία κηρύσσεται η χαροποιός είδηση, το Ευαγγέλιο της Κρίσης. Εμείς διακηρύσσουμε ότι η μέρα της έλευσης του Κυρίου δεν είναι φόβος, αλλά ελπίδα, έτσι που η Εκκλησία μαζί με το Άγιο Πνεύμα μπορεί να λέει: «Έλα σύντομα, Κύριε Ιησού» (Απ. 22, 20).

Όσο είμαστε ανίκανοι να μιλάμε μ' αυτόν τον τρόπο, τόσο χάνουμε κάτι πολύ σημαντικό από τη βίωση της πίστης μας. Είμαστε ακόμα –ό,τι και να λέμε– ειδωλολάτρες ντυμένοι με αγγελικό ένδυμα. Είμαστε άνθρωποι για τους οποίους η έλευσή Του είναι σκοτάδι και τρόμος και η κρίση Του δεν είναι η σωτηρία μας, αλλά η καταδίκη μας. Είμαστε οι άνθρωποι για τους οποίους η συνάντηση μαζί Του, πρόσωπο με πρόσωπο, είναι ένα τρομερό γεγονός και όχι η ώρα που νοσταλγούμε και για την οποία ζούμε.

Αν αυτό δεν το καταλάβουμε καλά, η πνευματική μας προσπάθεια δεν θα μπορέσει ποτέ να γίνει χαρά, αφού μια τέτοια προσπάθεια και κοπιαστική και υπεύθυνη είναι και έλεγχος του

εαυτού μας απαιτεί. Διότι φυσικά πρέπει να ελέγξουμε τον εαυτό μας για να μπορέσουμε ν' αλλάξουμε και να δεχτούμε τον ερχομό του Κυρίου, την ένδοξη Ανάστασή Του, με ανοιχτή καρδιά, χωρίς να χρειαστεί να κρύψουμε το πρόσωπό μας, πανέτοιμοι να πανηγυρίσουμε την παρουσία Του.

Κάθε έλευση του Κυρίου είναι και μια κρίση. Οι Πατέρες της Εκκλησίας παραλληλίζουν τον Χριστό με τον Νώε. Λένε ότι η παρουσία του Νώε ανάμεσα στους ανθρώπους της γενιάς του ήταν καταδίκη και ταυτόχρονα σωτηρία. Καταδίκη ήταν γιατί η παρουσία ενός ανθρώπου που παρέμεινε πιστός, ενός και μόνου ανθρώπου που μπόρεσε να είναι άγιος, μαρτυρούσε ότι κάτι τέτοιο δεν ήταν αδύνατο να γίνει. Μαρτυρούσε ότι αυτοί που αμάρτησαν, αυτοί δηλαδή που αρνήθηκαν τον Θεό και απομακρύνθηκαν απ' Αυτόν, μπορούσαν να 'χαν κάνει το ίδιο. Έτσι, η παρουσία ενός ενάρετου ήταν κρίση και καταδίκη για τους συγχρόνους του. Αλλά ήταν ταυτόχρονα και σωτηρία γι' αυτούς, γιατί χάρη σ' αυτόν και μόνο, ο Θεός ευσπλαχνίστηκε το ανθρώπινο γένος. Το ίδιο συμβαίνει και με τον ερχομό του Χριστού.

Υπάρχει όμως και μια άλλη χαρμόσυνη πλευρά της Κρίσης. Είναι η Κρίση που έρχεται από τον

ίδιο τον εαυτό μας. Θα ῥθει, βέβαια, η μέρα που θα σταθούμε μπροστά στον Θεό για να κριθούμε. Αλλά όσο το ταξίδι μας συνεχίζεται, όσο δηλαδή βρισκόμαστε στην προσπάθεια να γίνουμε κάτι, όσο ακόμα είναι μπροστά μας αυτός ο δρόμος που οδηγεί «στην τελειότητα που μέτρο της είναι ο Χριστός» (Εφ. 4, 13) –που είναι και ο προορισμός μας– η κρίση πρέπει να γίνεται από μας τους ίδιους. Σε όλη μας τη ζωή γίνεται μέσα μας ένας συνεχής διάλογος. Θυμάστε την παραβολή όπου ο Χριστός είπε: «Κοίταξε να συμβιβαστείς γρήγορα με τον αντίδικό σου, όσο ακόμα βρίσκεστε στον δρόμο προς το δικαστήριο» (Ματθ. 5, 25); Μερικοί από τους θεόπνευστους συγγραφείς βλέπουν στον «αντίδικο» όχι τον διάβολο (με τον οποίο εξάλλου δεν μπορούμε ούτε να συνθηκολογήσουμε, ούτε να συμφιλιωθούμε), αλλά τη συνείδησή μας, που μας ακολουθεί κατά πόδα σ' όλη μας τη ζωή και δεν μας αφήνει ήσυχους ούτε στιγμή. Βρίσκεται σε διαρκή διάλογο μαζί μας, μας διαφεύδει κάθε λεπτό και πρέπει να συνθηκολογήσουμε μαζί της, αλλιώς θα ῥθει η στιγμή που θα βρεθούμε μπροστά στον Κριτή. Τότε, αυτός ο αντίδικος θα είναι και κατηγορός μας με αποτέλεσμα να καταδικαστούμε.

Έτσι λοιπόν στην καθημερινή μας πορεία η κρίση είναι κάτι που γίνεται όλη την ώρα μέσα μας: γίνεται ένας διάλογος· υπάρχει μια διαλεκτική ένταση ανάμεσα στις σκέψεις, τα αισθήματα, τις πράξεις μας και στη συνείδησή μας που γίνεται κριτής μας και εμείς οι κρινόμενοι.

Από αυτή την άποψη πολύ συχνά είναι σαν να περπατάμε στο σκοτάδι, και αυτό το σκοτάδι είναι αποτέλεσμα του σκοτισμένου μυαλού μας, της σκοτισμένης καρδιάς και των τυφλών ματιών μας. Μόνο αν ο ίδιος ο Κύριος ξεχύσει το φως Του στις ψυχές μας, στη ζωή μας, θα μπορέσουμε να διακρίνουμε το καλό από το κακό.

Κρίση και ελπίδα

Υπάρχει μια θαυμάσια παράγραφος στα κείμενα του αγίου Ιωάννου της Κροστάνδης, ενός Ρώσου ιερέα που έζησε στο τέλος του 19ου αιώνα, όπου λέει ότι ο Θεός δεν μας αποκαλύπτει την ασχήμια της ψυχής μας παρά μόνο όταν μπορέσει να διακρίνει μέσα μας αρκετή πίστη και αρκετή ελπίδα ώστε να μην τσακιστούμε από τη θέα των αμαρτιών μας.

Με άλλα λόγια, όσες φορές βλέπουμε τη σκοτεινή πλευρά του εαυτού μας και όσο αυτή η επίγνωση αυξάνει διότι αισθανόμαστε τον εαυτό μας περισσότερο κάτω από το φως του Θεού (δηλαδή κάτω από το φως της θείας Κρίσης), τότε πρέπει να συμπεράνουμε δύο πράγματα: ότι με οδύνη ανακαλύψαμε την εσωτερική μας ασχήμια και ότι, παρά την οδύνη αυτή, μπορούμε συγχρόνως να χαιρόμαστε γιατί ο Θεός μάς χάρισε την εμπιστοσύνη Του. Αυτός ο ίδιος μάς εμπιστεύθηκε μια νέα γνώση του εαυτού μας, όπως είναι, όπως Αυτός πάντοτε μας έβλεπε και όπως, μερικές φορές, μας εμπόδισε να δούμε γιατί δεν θ' αντέχαμε στην αλήθεια. Και πάλι εδώ η Κρίση γίνεται χαρά γιατί, παρόλο ότι ανακαλύπτουμε τι είναι κακό, αυτή η ανακάλυψη μετριάζεται απ' την αίσθηση ότι ο Θεός έχει δει αρκετή πίστη, ελπίδα και κουράγιο μέσα μας ώστε να μας επιτρέψει να δούμε· γιατί ξέρει ότι τώρα πια μπορούμε και να δράσουμε.

Όλα αυτά έχουν σημασία αν θέλουμε να καταλάβουμε ότι η χαρά και η πνευματική δράση συμβαδίζουν. Διαφορετικά η επίμονη και συνεχής προσπάθεια της Εκκλησίας και του Λόγου του Θεού να μας κάνουν να συναισθανθούμε τι δεν

πάει καλά μέσα μας, θα μπορούσαν να μας οδηγήσουν σε απόγνωση και σκοτεινία του νου και της ψυχής.

Όταν απελπιστούμε και καταρρεύσουμε, είμαστε ανίκανοι ν' αποδεχθούμε με χαρά την Ανάσταση του Χριστού, επειδή ακριβώς τότε νιώθουμε ή νομίζουμε πως νιώθουμε ότι η Ανάσταση δεν έχει καμιά σχέση με μας. Εμείς τότε βρισκόμαστε στο σκοτάδι. Εκείνος είναι το φως. Μας απασχολεί έντονα η Κρίση και η καταδίκη μας, τη στιγμή που θα 'πρεπε να κάνουμε προσπάθεια ν' αποβάλουμε το σκοτάδι για να βρεθούμε μέσα στη σωτηριώδη ενέργεια του Θεού, που είναι βέβαια η κρίση μας αλλά και η σωτηρία μας.

Έτσι λοιπόν, το πρώτο βήμα είναι να γνωρίσουμε τον εαυτό μας. Η αμαρτία προξενεί διάσπαση και στον εαυτό μας και στις σχέσεις μας με τους άλλους. Ανάμεσα δε σ' αυτούς τους άλλους δεν θα πρέπει να ξεχνάμε πως υπάρχει πάντα ο αόρατος Πλησίον, ο Θεός. Επομένως το πρώτο βήμα στην αποτίμηση του εαυτού μας θα είναι να καταμετρήσουμε αυτή την κατάσταση της διάσπασης. Πόσο η καρδιά μου βρίσκεται σε διάσταση με το μυαλό μου; Η θέλησή μου κατευθύνεται σ' ένα μοναδικό σκοπό ή ταλαντεύεται

αδιάκοπα; Πόσο οι πράξεις μου κατευθύνονται από τη δική μου σταθερή πίστη και πόσο επηρεάζονται από ανυπότακτες παρορμήσεις; Πόση ολοκλήρωση υπάρχει μέσα μου; Ή, από την άλλη μεριά, πόσο απόμακρα βρίσκομαι από τον Θεό και τον πλησίον μου;

Η αγάπη

Αυτή η απόσταση ανάμεσα στον εαυτό μας και στον πλησίον μας αρχίζει τη στιγμή που διεκδικούμε τα δικαιώματά μας. Έτσι, μεγαλώνουμε την απόσταση ανάμεσα σε μας και στον άλλο και τελικά τον αρνούμαστε. Δεν ήταν εντελώς άστοχο αυτό που είπε ο Σαρτρ ότι «κόλαση είναι οι άλλοι». Αλλά όταν κλείνουμε έξω από μας τον άλλο, φυλακίζουμε ταυτόχρονα τον εαυτό μας σε μια αθεράπευτη μοναξιά, έτσι ώστε τελικά ο ίδιος Γάλλος συγγραφέας να λέει: «κόλαση είμαστε εμείς οι ίδιοι». Αυτή η διεκδίκηση των δικαιωμάτων μας δείχνει ανασφάλεια και έλλειψη πληρότητας. Είναι επίσης το μέτρο της αγάπης που μας λείπει· γιατί αγάπη είναι να ξεχνάς τον εαυτό σου και να δέχεσαι τους άλλους. Απο-